

Владислав В. Оніщук*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

У статті досліджено особливості трансформації підприємницького потенціалу підприємств у сучасних умовах господарювання. Визначено основні фактори, що впливають на його розвиток, зокрема технологічні зміни, зростання конкуренції та необхідність адаптації до нестабільного середовища. Обґрунтовано ключові напрями трансформації підприємницького потенціалу, які включають модернізацію ресурсної бази, розвиток інноваційних підходів та удосконалення систем управління. Встановлено, що ефективна трансформація сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств і розширює їх можливості розвитку.

Ключові слова: трансформація, підприємницький потенціал, підприємство, виклики, можливості.

Рис. 1. Літ. 23.

DOI: 10.32752/1993-6788-2026-1-296-299-306

ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5293-5229>

Vladyslav V. Onishchuk

TRANSFORMING THE ENTREPRENEURIAL POTENTIAL OF BUSINESSES: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

The article examines the features of the transformation of the entrepreneurial potential of enterprises in modern business conditions. The main factors influencing its development are identified, in particular technological changes, increased competition and the need to adapt to an unstable environment. The key areas of transformation of entrepreneurial potential are substantiated, which include the modernization of the resource base, the development of innovative approaches and the improvement of management systems. It is established that effective transformation contributes to increasing the competitiveness of enterprises and expands their development opportunities.

Keywords: transformation, entrepreneurial potential, enterprise, challenges, opportunities.

Peer-reviewed, approved and placed: 10.02.2026

Постановка проблеми. В умовах сьогодення, а саме різких економічних змін, підприємства функціонують у просторі, яке вбачає високий рівень невизначеності, інтенсивний розвиток різних технологій та ріст конкуренції. Так як підприємницький потенціал є ключовим чинником забезпечення ефективності діяльності суб'єктів господарювання, це і зумовлює його постійну трансформацію.

Підприємницький потенціал підприємства охоплює сукупність ресурсів, компетенцій, організаційних можливостей та інноваційної здатності до розвитку. Саме його трансформація стає необхідною умовою адаптації підприємств до нових викликів, зокрема глобалізації ринків, технологічних змін, цифровізації бізнес-процесів та зростання вимог до якості управління.

* Postgraduate student at Lutsk National Technical University. Lutsk. Ukraine.

В контексті практичної реалізації проблема трансформації підприємницького потенціалу пов'язана з багатьма факторами, а саме: підвищенням конкурентоспроможності підприємств, оптимізацією використання ресурсів, формуванням інноваційних моделей розвитку.

Отож, дослідження трансформації підприємницького потенціалу набуває особливої актуальності як з наукової, так і з практичної точки зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика підприємницького потенціалу та його трансформації активно досліджується у сучасній економічній науці, а саме у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Значна частина праць розкриває сутність підприємницького потенціалу як багатокомпонентної системи, що включає ресурсний, інноваційний, управлінський та інтелектуальний складники.

Окрему групу досліджень становлять праці, де акцентують увагу на тому, що трансформація підприємницького потенціалу відбувається під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, серед яких особливе значення мають технологічні зміни, розвиток інформаційних систем та інтеграція підприємств у нові економічні структури.

Серед наукових досліджень таких вчених, як Гросул В.А., Миргородська А.П., Хачатрян В.В., Репіна І.М. розкривається сутність підприємницького потенціалу підприємств [1- 11].

Окремі дослідження Ковальської Л.Л., Оксенюк К.І., Левчука О.Е. присвячені оцінці підприємницького потенціалу підприємств, а також економічній сутності підприємницького потенціалу підприємства [1, 2, 3, 4].

При цьому, не дослідженими залишаються питання системної трансформації підприємницького потенціалу в умовах сучасних викликів, що потребує подальшого наукового обґрунтування.

Мета дослідження є обґрунтування теоретичних засад та визначення практичних напрямів трансформації підприємницького потенціалу підприємств в умовах сучасних викликів.

Для досягнення цілей поставлено такі завдання:

1. Розкрити економічну сутність підприємницького потенціалу підприємства.
2. Визначити основні фактори, що впливають на його трансформацію.
3. Дослідити сучасні виклики, що формують необхідність змін.
4. Обґрунтувати напрями трансформації підприємницького потенціалу.
5. Визначити можливості розвитку підприємств у нових умовах.

Основні результати дослідження. Можемо стверджувати, що трансформація підприємницького потенціалу є складним багаторівневим процесом, який охоплює зміну структури ресурсів, управлінських підходів та механізмів функціонування підприємства.

Сучасні умови господарювання зумовлюють необхідність трансформації таких складових [11-20]:

- ресурсного потенціалу (оптимізація матеріальних і фінансових ресурсів);
- інноваційного потенціалу (впровадження нових технологій);
- кадрового потенціалу (розвиток компетенцій персоналу);

– управлінського потенціалу (вдосконалення систем управління).

Щодо викликів, які супроводжують розвиток підприємницького потенціалу, а саме трансформацію належать:

- нестабільність економічного середовища;
- посилення конкуренції;
- швидкий розвиток технологій;
- зростання вимог до гнучкості підприємств;
- обмеженість ресурсів.

Дані виклики вимагають від підприємств швидкого реагування та впровадження нових підходів до управління.

У процесі дослідження встановлено, що підвищення ефективності діяльності підприємства значною мірою залежить від трансформації його підприємницького потенціалу. З огляду на це, доцільно виокремити основні напрями його розвитку.

До ключових напрямів трансформації підприємницького потенціалу належать [17- 23]:

- впровадження сучасних технологічних рішень та інновацій у виробничі й логістичні процеси;
- розвиток управлінських навичок і компетенцій персоналу, зокрема у сфері стратегічного управління та логістики;
- підвищення результативності використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- інтеграція цифрових та інформаційних систем для забезпечення ефективного управління потоками;
- формування адаптивних організаційних структур, здатних оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища.

Реалізація заходів щодо трансформації підприємницького потенціалу створює низку нових перспектив для підприємств, серед яких: підвищення загальної ефективності господарської діяльності, освоєння нових ринків збуту та розширення клієнтської бази, активізація інноваційної діяльності та впровадження нових продуктів, формування стійких конкурентних переваг, підвищення рівня гнучкості та здатності адаптуватися до змін у зовнішньому середовищі.

Отже, побудуємо модель трансформації підприємницького потенціалу підприємств, яка зображена на рис. 1.

Запропонована модель відображає логіку перетворення підприємницького потенціалу підприємства під впливом зовнішніх викликів та внутрішніх можливостей розвитку. Її побудова базується на системному підході, який передбачає взаємозв'язок між елементами середовища функціонування підприємства, його ресурсною базою та управлінськими рішеннями.

Перший блок моделі представлений зовнішнім середовищем, яке формує ключові виклики для підприємства. До них належать економічна нестабільність, посилення конкуренції, інфляційні процеси, технологічні зміни, а також вплив геополітичних факторів. Саме ці чинники виступають каталізаторами змін і обумовлюють необхідність трансформації підприємницького потенціалу.

Рис. 1. Модель трансформації підприємницького потенціалу підприємств

Другий блок моделі характеризує поточний стан підприємницького потенціалу, який включає матеріальні, трудові, фінансові та організаційно-управлінські ресурси. Саме від рівня їх розвитку залежить здатність підприємства реагувати на виклики зовнішнього середовища.

Центральним елементом моделі є процес трансформації, який передбачає впровадження комплексу змін. До таких змін належать інноваційний розвиток, цифровізація бізнес-процесів, оптимізація витрат, підвищення кваліфікації персоналу та вдосконалення організаційної структури. Цей етап є ключовим, оскільки саме він забезпечує перехід від наявного стану підприємства до більш ефективного.

Результатом трансформаційних процесів є формування нових можливостей розвитку підприємства. Зокрема, підвищується ефективність діяльності, зростає прибутковість, розширюються ринки збуту, формуються конкурентні переваги та підвищується здатність підприємства адаптуватися до змін.

Важливим елементом моделі є наявність зворотного зв'язку, який забезпечує постійний моніторинг результатів трансформації та коригування управлінських рішень. Це дозволяє підприємству гнучко реагувати на зміни середовища та підтримувати ефективність своєї діяльності.

Таким чином, запропонована модель дозволяє комплексно відобразити процес трансформації підприємницького потенціалу підприємства та може бути використана як практичний інструмент для розробки стратегічних рішень, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку.

Висновки. У результаті проведеного дослідження встановлено, що трансформація підприємницького потенціалу підприємства є ключовою передумовою забезпечення його ефективного функціонування в умовах динамічного та нестабільного зовнішнього середовища. Сучасні виклики, зокрема економічна нестабільність, посилення конкурентного тиску, технологічні зміни та геополітичні фактори, обумовлюють необхідність перегляду підходів до управління підприємством і формування нових механізмів розвитку.

Доведено, що підприємницький потенціал має комплексний характер і охоплює матеріальні, трудові, фінансові та організаційно-управлінські ресурси, ефективне використання яких визначає конкурентоспроможність підприємства. Його трансформація передбачає впровадження інноваційних технологій, цифровізацію бізнес-процесів, оптимізацію витрат, розвиток компетенцій персоналу та удосконалення організаційної структури.

Запропонована модель трансформації підприємницького потенціалу дозволяє системно відобразити взаємозв'язок між зовнішніми викликами, внутрішнім потенціалом підприємства, процесами трансформації та отриманими результатами. Вона акцентує увагу на необхідності безперервного вдосконалення діяльності підприємства та адаптації до змін у зовнішньому середовищі.

Встановлено, що реалізація заходів із трансформації підприємницького потенціалу сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства, зростанню прибутковості, розширенню ринків збуту, формуванню конкурентних переваг та підвищенню рівня адаптивності до зовнішніх змін.

1. Голій О.О., Ковальський О.В. Підприємницький потенціал регіону: сутність та механізм підвищення ефективності його використання. Електронний журнал «Ефективна економіка» 2024. № 4. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.77>
2. Ковальська, Л.Л. (2019). Підприємницький потенціал підприємства: економічна сутність та методика оцінки. Економічний форум, (4), 29-137. DOI: <https://doi.org/10.36910/6765-2308-8559-2019-4-20>
3. Ковальська Л.Л., Оксенюк К.І., Готько Н.М. Підприємницький потенціал регіону: оцінка та напрями нарощення. Економічні науки: збірник наукових праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка". Випуск 17 (67). Редкол.: відп. ред. к.е.н., професор І.В. Кривов'язюк. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2020. 348 с. URL: http://e-region.lutskntu.com.ua/index.php/ekonomichni_nauky/article/view/60/60.
4. Norris F. Krueger, Jr. Deborah V. Brazeal. POTENCIAL EMPREENDEDOR E EMPREENDEDORES EM POTENCIAL. Revista de Empreendedorismo e Gestor de Pequenas Empresas [v.7 |n.2] p. 201-226|Mai/Ago.2018. <https://doi.org/10.14211/regepe.v7i2>.
5. Ракович О.І. Формування підприємницького потенціалу сільських територій. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», галузь знань 07 «Управління та адміністрування». Поліський національний університет Міністерства освіти і науки України. Житомир. 2021. <https://uacademic.info/ua/document/0821U100396>
6. Мігай Н.Б. Підприємницький потенціал як стратегічний резерв підвищення регіональної конкурентоспроможності. Причорноморські економічні студії. Випуск 30-1. 2018. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6071affb-f864-4459-a1fd-96a5ad32efda/content>
7. Міклова В. П., Кубіній Н. Ю., Юрковичова Л. Людський потенціал підприємницької діяльності = Human potential of entrepreneurial activity : навч. посіб. / [авт. кол. : Міклова В. П., Кубіній Н. Ю., Юрковичова Л. та ін.] ; ред. : Т. А. Костішина, П. П. Гаврилко ; за заг. ред. Н. Ю. Кубіній ; М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Ужгород : [Вид-во УжНУ «Говерла»], 2021. 172 с. : іл., табл. (Присвячено 75-й річниці Ужгородського національного університету). Текст парал. укр., англ. ISBN 978-617-7825-37-0. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/34871>
8. Писаренко С.В., Решетник В.Г., Льченко А.І. Ресурсний потенціал як чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Науковий погляд: економіка та управління. 2020. № 1 (67). С. 99-104. 18. Повстаний Г. В. Дослідження структури та класифікація видів потенціалу підприємства. Ефективна економіка. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2022/204.pdf.
9. Богацька Н., Миронишин В. Роль підприємницького потенціалу в конкурентній діяльності підприємства. Економічні науки. 2019. № 7 <https://doi.org/10.36074/2617-7064.07.00.003>
10. Ковальська Л.Л., Оксенюк К.І. Зміст та структура підприємницького потенціалу регіону. 2019. № 2. С. 86-90. URL: https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-01/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA.pdf
11. Красноруцький О., Маренич Т., Прусова Г. Співвідношення економічних категорій «потенціал підприємства», «ресурсний потенціал», «виробничий потенціал» та «економічний потенціал». Український журнал прикладної економіки та техніки. 2024 рік. Том 9. № 2. С. 113-121. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-19>
12. Назаренко І.М. Діагностично-управлінські аспекти в системі розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу підприємства. Агросвіт. 2020. № 22. С. 23–28.
13. Карапінський Б.А., Шири, Т.Б. Інноваційно-технологічний потенціал підприємств регіону: аналіз формування та фінансування. Регіональна економіка. 2020. № (2), 77–86.
14. Репіна І.М. Підприємницький потенціал: методологія оцінки та управління. Вісник Української академії державного управління при Президентові України, 1998. (2), 262–271.
15. Гринчук Т.П. Підприємницький потенціал сільських територій та фактори його реалізації в сучасних умовах України. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2015. № (3), 64–71.
16. Черних О. Оцінка конкурентоспроможності підприємницького потенціалу підприємства. Збірник наукових праць ЧДТУ. 2014. № (36(I) 1), с. 179–188.
17. Краснокутська Н.С., Бубенець І.Г. Підприємницький потенціал торговельного підприємства: зміст, особливості та чинники формування. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2013. № (4 (60)), 125–129.

18. Хачатрян В.В., Богацька Н.М. Змістовні особливості категорії «підприємницький потенціал» в умовах євроінтеграції та глобалізації. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № (13), 98–100.

19. Хачатрян В. В. Підприємницький потенціал підприємства за умов інтеграційних змін: формування, управління, розвиток : монографія / В. В. Хачатрян. Хмельницький: 2019. С. 32.

20. Оксенюк К.І. Підприємницький потенціал регіону: сутність та напрями забезпечення його розвитку Економічний форум. 2017. № (2). <http://eforum-lntu.com/архив-nomeriv.html>.

21. Гончар О.І. Інноваційність – сучасна умова розвитку підприємницького потенціалу. Підприємництво та торгівля. 2018. (23), С. 77 – 81.

22. Красноручий О.О., Руденко С.В. Концептуальні підходи до управління економічним потенціалом аграрних. Український журнал прикладної економіки. 2016. Том 1. (3), 77 – 84.

23. Сологуб О.П. Сучасні аспекти формування підприємницького потенціалу регіону. Економіка і регіон. 2015. (3(52)). с. 60–65.

1. Holii O.O., Kovalskyi O.V. Pidpriemnytskyi potentsial rehionu: sutnist ta mekhanizm pidvyshchennia efektyvnosti yoho vykorystannia. Elektronnyi zhurnal «Efektyvna ekonomika» 2024. № 4. DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.4.77>

2. Kovalska, L.L. (2019). Pidpriemnytskyi potentsial pidpriemstva: ekonomichna sutnist ta metodyka otsinky. Ekonomichnyi forum, (4), 29 – 137. DOI: <https://doi.org/10.36910/6765-2308-8559-2019-4-20>

3. Kovalska L.L., Okseniuk K.I., Hotko N.M. Pidpriemnytskyi potentsial rehionu: otsinka ta napriamy naroshchennia. Ekonomichni nauky: zbirnyk naukovykh prats Luts'koho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya "Rehionalna ekonomika". Vypusk 17 (67). Redkol.: vidp. red. k.e.n., profesor I.V. Kryvoviaziuk. Lutsk: IVV Luts'koho NTU, 2020. 348 s. URL: http://e-region.lutskntu.com.ua/index.php/ekonomichni_nauky/article/view/60/60.

4. Norris F. Krueger, Jr. Deborah V. Brazeal. POTENCIAL EMPREENDEDOR E EMPREENDEDOR E Gestro de Pequenas Empresas [v.7 [n.2] p. 201-226[Mai/Ago.2018. <https://doi.org/10.14211/regepe.v7i2>.

5. Rakovykh O.I. Formuvannia pidpriemnytskoho potentsialu sil'skykh terytorii. Kvalifikatsiina naukova pratsia na pravakh rukopysu. Dysertatsiia na zdobuttia stupenia doktora filosofii za spetsialnistiu 076 «Pidpriemnytstvo, torhivlia ta birzhova diialnist», haluz znan 07 «Upravlinnia ta administruvannia». Polisky natsionalnyi universytet Ministerstva osvity i nauky Ukrainy. Zhytomyr. 2021. <https://uacadem-ic.info/ua/document/0821U100396>

6. Mihai N.B. Pidpriemnytskyi potentsial yak stratehichni rezerv pidvyshchennia rehionalnoi konkurentospromozhnosti. Prychornomorski ekonomichni studii. Vypusk 30-1. 2018. URL: <https://rep.nuos.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6071affb-f864-4459-a1fd-96a5ad32efda/content>

7. Miklova V. P., Kubinii N. Yu., Yurkovichova L. Liudskyi potentsial pidpriemnytskoi diialnosti = Human potential of entrepreneurial activity : navch. posib. / [avt. kol. : Miklova V. P., Kubinii N. Yu., Yurkovichova L. ta in.] ; rets. : T. A. Kostishyna, P. P. Havrylko ; za zah. red. N. Yu. Kubinii ; M-vo osvity i nauky Ukrainy, DVNZ «Uzhhorodskyi natsionalnyi universytet». Uzhhorod : [Vyd-vo UzhNU «Hoverla»], 2021. 172 s. : il., tabl. (Prysviacheno 75-y richnytsi Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu). Tekst paral. ukr., anhli. ISBN 978-617-7825-37-0. URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/34871>

8. Pysarenko S.V., Reshetnyk V.H., Ilchenko A.I. Resursnyi potentsial yak chynnyk zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva. Naukovi pohliad: ekonomika ta upravlinnia. 2020. № 1 (67). S. 99-104. 18. Povstiani H. V. Doslidzhennia struktury ta klasyfikatsiia vydiv potentsialu pidpriemstva. Efektyvna ekonomika. 2022. № 1. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/1_2022/204.pdf.

9. Bohatska N., Myronyshyn V. Rol pidpriemnytskoho potentsialu v konkurentnii diialnosti pidpriemstva. Ekonomichni nauky. 2019. № 7 <https://doi.org/10.36074/2617-7064.07.00.003>

10. Kovalska L.L., Okseniuk K.I. Zmist ta struktura pidpriemnytskoho potentsialu rehionu. 2019. No 2. S. 86-90. URL:https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-01/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%9E%D0%BA%D1%81%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA.pdf

11. Krasnorutskiy O., Marenych T., Prusova H. Spivvidnoshennia ekonomichnykh katehori «potentsial pidpriemstva», «resursnyi potentsial», «vyrobnychy potentsial» ta «ekonomichnyi potentsial». Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniki. 2024 rik. Tom 9. № 2. S. 113-121. <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-19>

12. Nazarenko I.M. Diahnostychno-upravlinski aspekty v systemi rozvytku investytsiino-innovatsiinoho potentsialu pidpriemstva. Ahrosvit. 2020. № 22. S. 23–28.
13. Karapinskiy B.A., Shyra, T.B. Innovatsiino-tekhnologichnyi potentsial pidpriemstv rehionu: analiz formuvannia ta finansuvannia. Rehionalna ekonomika. 2020. № (2), 77–86.
14. Riepina I.M. Pidpriemnytskyi potentsial: metodolohiia otsinky ta upravlinnia. Visnyk Ukrainsoi akademii derzhavnoho upravlinnia pry Prezydentovi Ukrainy, 1998. (2), 262–271.
15. Hrynychuk T.P. Pidpriemnytskyi potentsial silskykh terytorii ta faktory yoho realizatsii v suchasnykh umovakh Ukrainy. Ekonomika, finansy, menezhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. 2015. № (3), 64–71.
16. Chernykh O. Otsinka konkurentospromozhnosti pidpriemnytskoho potentsialu pidpriemstva. Zbirnyk naukovykh prats ChDTU. 2014. № (36(I) 1), s. 179–188.
17. Krasnokutska N.S., Bubenets I.H. Pidpriemnytskyi potentsial torhovelnoho pidpriemstva: zmist, osoblyvosti ta chynnyky formuvannia. Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. 2013. № (4 (60)), 125–129.
18. Khachatrian V.V., Bohatska N.M. Zmistovni osoblyvosti katehorii «pidpriemnytskyi potentsial» v umovakh yevrointehratsii ta hlobalizatsii. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky. 2016. № (13), 98–100.
19. Khachatrian V. V. Pidpriemnytskyi potentsial pidpriemstva za umov intehratsiinykh zmin: formuvannia, upravlinnia, rozvytok : monohrafiia / V. V. Khachatrian. Khmelnytskyi. 2019. S. 32.
20. Okseniuk K.I. Pidpriemnytskyi potentsial rehionu: sutnist ta napriamy zabezpechennia yoho rozvytku Ekonomichnyi forum. 2017. № (2). <http://eforum-lntu.com/arxiv-nomeriv.html>.
21. Honchar O.I. Innovatsiunist – suchasna umova rozvytku pidpriemnytskoho potentsialu. Pidpriemnytstvo ta torhivlia. 2018. (23), S. 77 – 81.
22. Krasnorutskyi O.O., Rudenko S.V. Kontseptualni pidkhody do upravlinnia ekonomichnym potentsialom ahrarykh. Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky. 2016. Tom 1. (3), 77 – 84.
23. Solohub O.P. Suchasni aspekty formuvannia pidpriemnytskoho potentsialu rehionu. Ekonomika i rehion. 2015. (3(52)). s. 60–65.